

Nutritious Leguminous Fodder Crops

ಪೌಷ್ಟಿಕದಾಯಕ ದ್ವಿದಳ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳು

ಬಿ.ಜಿ. ಶೇಖರ್
ಪಿ. ಮಹದೇವು
ನಾಗೇಶ ಚಿಕ್ಕರಾಗಿ
ಮಾನಸ ಎನ್.

ವಲಯ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ,
ಬಿ.ಸಿ. ಫಾರಂ, ಮಂಡ್ಯ - 571 405.

2017

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ರೈತರು ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹಸಿರು ಮೇವು, ಹಿಂಡಿ ಹಾಗೂ ಮಿಶ್ರಿತ ಲವಣಾಂಶಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಹಿಂಡಿ ಹಾಗೂ ಮಿಶ್ರಿತ ಲವಣಾಂಶಗಳ ಬೆಲೆ ದುಬಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ರೈತರ ಕೈಗೆ ಎಟುಕದಿರುವುದು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇದರ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿ ಅಲ್ಪ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಹಾಲನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಹಸಿರು ಮೇವಿನ ಜೊತೆ ಪುಷ್ಟಿಭರಿತ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ, ಸಿರಾಟೋ, ಅಲಸಂದೆ, ಹುರುಳಿ, ಸ್ಟ್ರೆಲೋ ಹಾಗೂ ಸೆಂಟ್ರೋಸೀಮಾ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮೇವಾಗಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಹಿಂಡಿ ಹಾಗೂ ಮಿಶ್ರ ಲವಣಾಂಶಗಳ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ತಗಲುವ ಖರ್ಚನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿ ಅಧಿಕ ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಮೇವಿನ ಅಲಸಂದೆ:

- ವಾರ್ಷಿಕ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆ.
- ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಲಕ್ಷಣ.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣ (20-22%).
- ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.
- ಮಳೆ ಆಶ್ರಯ ಹಾಗೂ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ.
- ಕೌರ, ಚೌಳು ಹಾಗೂ ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮಣ್ಣು ಸೂಕ್ತ.
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ 3 ವಾರ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಎಕರೆಗೆ 4 ಟನ್ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.
- ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ಎಂ.ಎಫ್.ಸಿ 08-14, ಎಂ.ಎಫ್.ಸಿ-09-1 ಹಾಗೂ ಕೆ.ಬಿ.ಸಿ -2 ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬಳಸಬಹುದು.
- ಎಕರೆಗೆ 15-20 ಕೆ.ಜಿ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಬಳಸುವುದು.
- ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 1 ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಮೂಲಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ 10:20:10 ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ ಮತ್ತು

ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಬಳಸುವುದು.

- ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹದವರಿತು 1-2 ಬಾರಿ ನೀರು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇಳುವರಿ ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿ ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡುವುದು.
- ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 50 ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೂ ಬಂದ ನಂತರ ಕಟಾವು ಮಾಡುವುದು.
- ಇಳುವರಿ ಎಕರೆಗೆ ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ 14-16 ಟನ್ ಹಾಗೂ ಖುಷ್ಕಿಯಲ್ಲಿ 6-7 ಟನ್ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಹುರುಳಿ:

- ವಾರ್ಷಿಕ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆ.
- ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಲಕ್ಷಣ.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣ (15-18%).
- ಹೆಚ್ಚು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ, ಜೀವಸತ್ವಗಳು, ಖನಿಜಾಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಶರ್ಕರ ಪಿಷ್ಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರುಚಿಕರವಾದ ಮೇವು.
- ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮೇವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.
- ಕೌರ, ಚೌಳು ಹಾಗೂ ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮಣ್ಣು ಸೂಕ್ತ.
- ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ಪಿ.ಎಲ್.ಕೆ.ಯು.-88, ಐ.ಸಿ.-8595, ಕೆ.ಬಿ.ಹೆಚ್.-1, ಪಿ.ಹೆಚ್.ಜಿ.-9 ಹಾಗೂ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬಳಸುವುದು.
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ 3 ವಾರ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಎಕರೆಗೆ 4 ಟನ್ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.
- ಎಕರೆಗೆ 15-20 ಕೆ.ಜಿ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಬಳಸುವುದು.
- ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 1 ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ.
- ಮೂಲಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ 10:20:10 ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ ಮತ್ತು ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಬಳಸುವುದು.
- ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿ ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.
- ಶೇ. 50 ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೂ ಬಂದ ನಂತರ ಕಟಾವು ಮಾಡುವುದು.

- ಎಕರೆ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 8-10 ಟನ್ ಹಾಗೂ ಖುಷ್ಕಿಯಲ್ಲಿ 4-5 ಟನ್ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ:

- ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ದ್ವಿದಳ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆ.
- ಕಡಿವೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಲಕ್ಷಣ.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣ (20-22%).

- ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಅಕ್ಟೋಬರ್-ನವೆಂಬರ್ ಸೂಕ್ತ ಕಾಲ.
- ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ.
- ಕ್ಷಾರ, ಚೌಳು ಹಾಗೂ ಚೌಗು ಪ್ರದೇಶ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮಣ್ಣು ಸೂಕ್ತ.
- ಶಿಫಾರಸಿನಂತೆ ಆರ್.ಎಲ್.-88, ಟಿ-9, ಕೊ-1 ತಳಿಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬಳಸುವುದು.
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ 3 ವಾರ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಎಕರೆಗೆ 4 ಟನ್ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.
- ಎಕರೆಗೆ 4 ಕೆ.ಜಿ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಬಳಸುವುದು.
- ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 1 ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ.
- ಮೂಲಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ 10:20:10 ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ ಮತ್ತು ಫೋಸ್ಫಾಟ್ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಬಳಸುವುದು.
- ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹದವರಿತು 15-20 ದಿವಸಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನೀರು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇಳುವರಿ ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿ ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಣ.
- ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 10 ರಷ್ಟು ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೂ ಕಂಡುಬಂದ ನಂತರ ಕಟಾವು ಮಾಡುವುದು.
- ಮೊದಲನೆ ಕಟಾವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದ 50 - 60 ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನಂತರದ ಕಟಾವನ್ನು ಪ್ರತಿ 20-25 ದಿವಸಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಕಟಾವು ಮಾಡಿದ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಾಡಿಸಿ ನಂತರ ಮೇವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು.
- ಎಕರೆಗೆ 35-40 ಟನ್ ಪಡೆಯಬಹುದು.

- ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 8-9 ಬಾರಿ ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಎಕರೆಗೆ 35-40 ಟನ್ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಾದರೆ ಬಿತ್ತಿದ ನಂತರ 2-3 ಬಾರಿ ಮೇವಿಗಾಗಿ ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಜಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಡುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ 60-80 ಕೆ.ಜಿ. ಬೀಜವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಈ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಬೇರೆ ಹಸಿರುಹುಲ್ಲಿನ ಜೊತೆ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿ ಬಳಸುವುದು ಸೂಕ್ತ.
- ಈ ಬೆಳೆಯಿಂದ 3-4 ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ಕೊಡುವಾಗ ಒಟ್ಟು ಮೇವಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ 3ನೇ ಒಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಕುದುರೆ ಮಸಾಲೆ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಬಳಸುವುದು.

ಸಿರ್ಯಾಟ್ರೋ:

- ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆ.
- ಸದಾ ಕಾಲ ಚಿಗುರಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ.
- ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನೇಪಿಯರ್ ಹುಲ್ಲಿನ ಬೆಳೆಯ ಬುಡದ ಸುತ್ತಲೂ 3 ರಿಂದ 4 ಬೀಜವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೂಳುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.
- ಬಂಜರು ಭೂಮಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಬೆಳೆ.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ. 15-17.
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಸೂಕ್ತ ಕಾಲ.
- ಮಳೆ ಆಶ್ರಯ ಹಾಗೂ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ.
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ 3 ವಾರ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಎಕರೆಗೆ 4 ಟನ್ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.
- ಎಕರೆಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ 2-3 ಕೆ.ಜಿ.
- ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 1 ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ.
- ಮೂಲಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ 8:20:16 ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ ಮತ್ತು ಫೋಸ್ಫಾಟ್ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು.
- ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹದವರಿತು 15-20 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ

ನೀರು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇಳುವರಿ ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಬಹುದು.

- ಶೇ. 10ರಷ್ಟು ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೂ ಕಂಡುಬಂದ ನಂತರ ಕಟಾವು ಮಾಡುವುದು.
- ಮೊದಲನೆ ಕಟಾವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ 2-3 ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುವುದು.
- ಎಕರೆಗೆ 6 ರಿಂದ 8 ಟನ್ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಸ್ವೈಲೋ:

- ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆ.
- ಸದಾ ಕಾಲ ಚಿಗುರಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ಕಡಿವೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣ (18-20%).
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಸೂಕ್ತ ಕಾಲ.
- ಮಳೆ ಆಶ್ರಯ ಹಾಗೂ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ.
- ಕ್ಷಾರ ಹಾಗೂ ಚೌಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ 3 ವಾರ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಎಕರೆಗೆ 4 ಟನ್ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.
- ಎಕರೆಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ 2-3 ಕೆ.ಜಿ.
- ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 1 ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ.
- ಮೂಲಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ 20:40:20 ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ ಮತ್ತು ಫೋಸ್ಫಾಟ್ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು.
- ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹದವರಿತು ನೀರು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇಳುವರಿ ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿ ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಣ.
- ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 10ರಷ್ಟು ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೂ ಕಂಡುಬಂದ ನಂತರ ಕಟಾವು ಮಾಡುವುದು.
- ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 4 ರಿಂದ 5 ಬಾರಿ ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಎಕರೆಗೆ 12 ರಿಂದ 15 ಟನ್ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಇತರ ಹುಲ್ಲಿನ ಜೊತೆ ಬೆಳೆದಾಗ ಮೇವಿನ ಸಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು.

ಸೆಂಟ್ರೋಸೀಮಾ:

- ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆ.
- ಚಿಟ್ಟೆ ಹುರುಳಿ ಎಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿ.
- ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ.
- ಸದಾಕಾಲ ಚಿಗುರಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣ (15-20%).
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಜೂನ್-ಜುಲೈ ಸೂಕ್ತ ಕಾಲ.
- ಮಳೆ ಆಶ್ರಯ ಹಾಗೂ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ.
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ 3 ವಾರ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಎಕರೆಗೆ 4 ಟನ್ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.
- ಎಕರೆಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ 1.5-2.0 ಕೆ.ಜಿ.
- ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 1 ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ.
- ಮೂಲಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ 8:20:16 ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ ಮತ್ತು ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು.
- ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹದವರಿತು ನೀರು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇಳುವರಿ ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- ಮೊದಲನೆ ಕಟಾವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ 2 ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುವುದು ನಂತರ ಕಟಾವನ್ನು ಶೇ.10ರಷ್ಟು ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೂ ಬಂದಾಗ ಮಾಡುವುದು.
- ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 4 ರಿಂದ 5 ಬಾರಿ ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಎಕರೆಗೆ 6 ರಿಂದ 8ಟನ್ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಇತರ ಹುಲ್ಲಿನ ಜೊತೆ ಬೆಳೆದಾಗ ಮೇವಿನ ಸಸಾರಜನಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು.
- ಈ ಬೆಳೆಯಿಂದ 3-4 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಈ ಬೆಳೆಯು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ 40-80 ಕೆ.ಜಿ. ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆ.

ಹೆಡ್ಸ್ ಲಾಸರ್ಸ್:

- ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆ.
- ಸದಾಕಾಲ ಚಿಗುರಿ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ.

- ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸಾರಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣ (18-20%).
- ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಜೂನ್-ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಸೂಕ್ತ ಕಾಲ.
- ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ.
- ಎಕರೆಗೆ 8 ಕೆ.ಜಿ. ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜವನ್ನು ಬಳಸುವುದು.
- ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ 1.5 ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಮೂಲಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ 25:40:20 ಸಾರಜನಕ, ರಂಜಕ ಮತ್ತು ಪೊಟ್ಯಾಷ್ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ರಸಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು.
- ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹದವರಿತು ನೀರು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇಳುವರಿ ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- ಮೊದಲನೆ ಕಟಾವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ 90 ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಹಾಗೂ ತದನಂತರದ ಕಟಾವನ್ನು ಶೇ.50ರಷ್ಟು ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೂ ಬಂದಾಗ ಅಥವಾ 40-45 ದಿವಸದ ನಂತರ ಕಟಾವು ಮಾಡುವುದು.
- ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 6 ರಿಂದ 7 ಬಾರಿ ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಎಕರೆಗೆ 12 ರಿಂದ 15ಟನ್ ಹಸಿರು ಸೊಪ್ಪಿನ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಇತರ ಹುಲ್ಲಿನ ಜೊತೆ ಬೆಳೆದಾಗ ಮೇವಿನ ಸಸಾರಜನಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು.
- ಈ ಬೆಳೆಯಿಂದ 3-4 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಇಳುವರಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

|| ಸೂಚನೆ: ಯಾವುದೇ ಮೇವಿನ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವಾಗ ಬಿತ್ತನೆಗೆ 3 ವಾರ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಎಕರೆಗೆ 4 ರಿಂದ 5 ಟನ್ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬೇಕಾದ ವಿಳಾಸ :
ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸುಸಂಘಟಿತ ಸಂಶೋಧನಾ ಯೋಜನೆ
ಮೇವುಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆ ವಿಭಾಗ,
ವಲಯ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ವಿ.ಸಿ.ಫಾರಂ, ಮಂಡ್ಯ
ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ: 08232 277925 /277010